

Jutlus Nõos N, 26.12.19 kell 11.00, II jõulupüha

Lektsioonid: Ap 6:8, 11–15; 7:51–60; Lk 12:8–12

Jutlus: 2Aj 24:18–21

Laulud: 37A (1–3); 35 (1–4, 5); 28 (1–4); 24 (1–6)

Ja nad jätsid maha Issanda, oma vanemate Jumala koja ning teenisid viljakustulpi ja jumalakujusid; siis tabas viha Juudat ja Jeruusalemma nende süü pärast. Ta läkitas nende keskele prohveteid pöörama neid Issanda poole; ja need manitsesid neid, aga nad ei võtnud kuulda. Siis täitis Jumala Vaim Sakarja, preester Joojada poja, ja tema astus rahva ette ning ütles neile: „Nõnda ütleb Jumal: Mispärast te astute üle Issanda käskudest? See ei õnnestu teil! Et te olete Issanda maha jätnud, siis jätab tema teid maha.” Aga nad pidasid tema vastu vandenõu ja viskasid tema kuninga käsul Issanda koja õues kividega surnuks.

Täna, II jõulupühal meenutatakse meie kirikutes esimärter Stefanost, rahvakeeles on see päev tuntud ka tehvanipäevana. Stefanos tähendab kreeka keeles võidupärga või krooni ja kristluses on nimetatud oma tunnistatava usu pärast kannatanud inimeste märtrisurma „kroonimiseks“.

Stefanos oli Ap teatel kreekakeelne juut, kes seati Jeesuse jüngrite poolt ametisse diakonina. Nimelt tekkisid algkoguduses väiksed pinged seetõttu, et kreekakeelsed juudid nurisesid heebreakeelt kõnelevate vastu, et igapäevases abiandmises ei hoolita kreekakeelsetest leskedest niipalju kui heebreakeelsetest. Seejärel seadsid kaksteist jüngrit enda kõrval ametisse seitse diakonit, kes pidid hakkama tegelema pigem sotsiaaltöoga, jüngrid aga said keskenduda palvetamisele ja sõna kuulutamisele. Stefanos oligi siis üks neist seitsmest diakonist.

Siis aga on öeldud, nagu kuulsime, et Stefanos sai rahva hulgas tuntuks imetegude ja tunnustähtedega, sest ta oli täis armu ja väge. Mõnele sünagoogijuutidele see aga ei meeldinud ja nad kaebasid Stefanose peale juutide Suurkohtu ees, et Stefanos rääkivat teotussõnu Mooseses ja Jumala vastu.

Stefanos toodigi Suurkohtu ette, kuid ta pidas seal nii sütitava kaitsekõne, milles omakorda süüdistas õigeusklikke juute ja nende esivanemaid Jumala Pühale Vaimule vastupanemises ja jumalameeste kiusamises. Sellega pälvis ta juutide raevu ja ta otsustati kividega surnuks visata.

Stefanost kividega surnuks visates toimisid juudid enda arvates Mooseses käsu kohaselt. Nimelt sätestab 5Ms 17:2–5: „Kui su keskel mõnes su väravaist, mis Issand, su Jumal, sulle annab, leitakse mees või naine, kes teeb, mis kuri on Issanda, su Jumala silmis, rikkudes tema lepingut, kes läheb ja teenib teisi jumalaid ja kummardab neid, päikest või kuud või kõiki taevavägesid, mida ma olen keelanud, ja sellest teatatakse sinule ja sa kuuled seda, siis kuula hästi järele, ja vaata, kui see on tõsi, asi on kindel, seesugust jõledust on Iisraelis tehtud, siis vii see mees või naine, kes seda kurja on teinud, välja oma väravate ette, olgu see mees või naine, ja ta visatagu kividega surnuks!“

Seega olid juudid kindlad, et Stefanos teeb oma evangeelse tööga seda, mis on Issanda silmis kuri ja teenib mitte Issandat, vaid teisi vägesid, mida Issand on juutidel keelanud teenida.

Stefanos jäi aga kindlaks oma usule ja suri esimese algkoguduse liikmena tagakiusamise tõttu oma usuliste veendumuste pärast.

Tänane tehvanipäeva jutlusetekst ei pärine sel kirikuaastal aga mitte Ap-st, kus Stefanose märtrisurma meenutatakse, vaid VT-st, 2Aj 24. peatükist, kus kirjeldatakse ühte teist kividega surnuks viskamise juhtumit, mis toimus kuninga käsul. Ja see VT kirjakoht annab Stefanose märtriteole, ja märterlusele üldse, täiendavaid seoseid.

Nimelt tekitab preester Sakarja tapmine meie kirjakohtas küsimuse, kuidas juuda kuningas Joas üldse sai sellise julma teoni laskuda. Oli ju u 835–796 eKr, seega u 40 aastat Juuda kuningriiki valitsenud Joas suurema osa oma valitsusajast tegelikult jumalakartlik kuningas. Ta tegi palju, et Jeruusalemma tempel korras hoida ja toetas sellega Iisraeli Jumala õiget austamist.

Miks siis otsustas kuningas hukata preester Sakarja, kes süüdistas teda Jumala käskudest üleastumises? Ta oleks ju võinud meelt parandada ja asuda tõepoolest jälle Jumala käske täitma.

Piibel jutustab meile ka sellest, et suurel osal kuningas Joase valitsusajast oli tema nõunikuks

preester Joojada, kes oli Joase ka troonile aidanud. Preester Joojada hoolitses selle eest, et kuningas liiguks oma valitsemisajal Jumala teedel ega rikuks Jumala seadusi.

Siis aga Joojada suri ning kuningas Joas kaotas oma hea nõuandja ja religioosse toe. Piibel ütleb, et kuningas sattus nüüd Juuda vürstide mõju alla ja hakkas nende mõjutusel jälle ebajumalaid kummardama. Ja näib, et ta mässis ennast niivõrd sellesse praktikasse sisse, et kui preester Sakarja, kes oli lisaks ka Joase endise mentori Joojada poeg, püüdis Joast korrale kutsuda, siis otsustas Joas oma endise nõuniku poja hukata.

Kuidas on võimalik, et algul Jumala teid käinud inimene pöördub 180 kraadi ja hakkab hoopis Jumala teid vihkama? Näib, et see tuleb lihtsalt sellest, et inimene, ka kõige suurem ja targem valitseja, on siiski ainult nõder patune.

Meenutagem siinkohal hetkeks ka kuningas Saalomoni. Isegi tema, kellele Jumal ilmutas end lausa kahel korral ning kes sai Jumalalt enneolematu tarkuse ja suure rikkuse, kaldus Jumala teedelt kõrvale.

Nii Joase kui Saalomoni puhul näib olevat põhjuseks see, et nad jäid oma valikutes üksi. Joasel polnud enam nõunik Joojadat ja ta sattus oma vürstide surve alla. Saalomonil aga tuli vastu tulla oma sadadele liignaistele, kel võõramaalastena olid hoopis teised jumalad, ja hakata kummardama neid.

Kui inimene jääb oma usulistes valikutes üksi, siis on oht, et patt kisub ta Jumala teedelt kõrvale. Meil kui kristlastel tuleb samuti meeles pidada, et kogudus on justnimelt selleks, et inimene oma usuteel üksi ei jääks. Öeldakse ju Hb 10:25–27: „Ärgem jätkem unarusse oma koguduse kooskäimist, nõnda nagu mõnel on kombeks, vaid julgustagem selleks üksteist – ja seda enam, mida rohkem te näete seda päeva lähenevat. Sest kui me tahtlikult teeme pattu pärast seda, kui oleme õppinud tundma tõde, siis ei ole enam ohvrit pattude eest, vaid ainult mingi hirmus kohtu ootamine ja äge tuli, mis neelab vastased.“

Kuid Jumala teedelt kõrvalekaldumine võib tabada ka tervet kogudust. Miks siis Suurkohus ikkagi Stefanose surma saatis? Sest Iisraeli vaimulik eliit oli kindel, et Stefanos teotab Jumalat, samas kui Stefanos hoopis kaitses Jumala au Suurkohtu ees.

Kas võib olla, et ka Iisraeli rahvas oli üksi jäänud, oli jäänud ilma oma vaimulikest juhtidest, kes oleksid rahva juhtinud tagasi Jumala teedele? Näib tõepoolest nii. Sest suurte prohvetite ajastust alates Moosesest (ehk u 1300 eKr) kuni Malakini 5. sajandil eKr oli juutidel ikka vaimulikke teenäitajaid, ehkki teame, et tihti ei tahtud neid ka kuulata.

Pärast 6. sajandi eksiili lõppu aga sai nähtavasti prohvetite aeg mööda. Oli küll rahvajuhte nagu Makkabid 2. sajandil eKr, kuid neid nähti tõenäoliselt pigem poliitiliste juhtidena, ehkki ka nende võitlus algas just Seleukiidide toimepandud pühaduserüvetamise pärast.

Igatahes läks nii, et Iisraeli rahva ja eriti vaimulike juhtide süda oli Jeesuse sünni ajaks kalestunud ning enam ei mõistatud, mida on tarvis oma Jumala austamiseks ja tema soosingu võitmiseks. Sellisesse Jumalast võõrdunud religioossesse keskkonda sündisid Ristija Johannes ja Jeesus. Sellises keskkonnas pidi tegutsema algkogudus. Ja sellise keskkonna survel mõisteti surma ka meie tänane mälestatav diakon Stefanos.

Samas on paratamatu, et märtrid aeg-ajalt ikkagi tõusevad. Sest kuidagi tuleb ju vastu astuda inimeste eemaldumisele tõelisest elavast Jumalast. Kui pole prohveteid ja märtreid, siis inimesed ei teakski, mida Jumal neilt tegelikult ootab, ja tegutseksid heas usus hoopis Jumala käskude vastaselt. Seepärast tänapäev Jumalat, et meil on Kristuse kogudus, kelle pea on Kristus ise. Tema ei lase meie usul pöörduda valedetele teedele ja juhatab meid tagasi, kui Jumala juurest eemale eksime.

Hoidkem siis oma kogudust ning ärgem jäägem temast kaugele ka sel lõppeval aastal ja algaval uuel!

Aamen.